

12. Сухомлинський В.О. Сто порад учителям. Вибрані твори в п'яти томах. Т.2. К.: Радянська школа, 1976. С. 419-656.
13. Шевцов І. Г., Козлова О. Г., Харламов Ю. І. Учителю про педагогічну інноватику : навч.-метод. посіб. Суми : ВТД "Університетська книга", 2001. 60 с.
14. Шейко В. М., Кушнарченко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підручник. 3-тє вид., стер. К. : Знання-Прес, 2003. 295 с.

Список рекомендованих джерел для самостійного опрацювання

1. Сурмін Ю. П. Майстерня вченого : підручник для науковця. К. : Навчально-методичний центр «Консорціум з удосконалення менеджмент-освіти в Україні», 2006. 302 с.
2. Сухомлинський В. О. Павлівська середня школа. Вибрані твори в п'яти томах. Т.4. К. : Радянська школа, 1977. С. 7-390.
3. Сухомлинський В. О. Народний учитель. Вибрані твори в п'яти томах. Т.5. К. : Радянська школа, 1977. С. 239-255.
4. Технології розвитку критичного мислення учнів / Кроуфорд А., Саул В., Метьюз С., Макінстер Д.; наук. ред. О.І. Пометун. К. : Вид-во «Плеяди», 2006. 220 с.

Ірина РИБАК,

*методист відділу національного виховання,
позашкільної, громадянської, історичної освіти Донецького ОІППО*

Ольга ЛАВРУТ,

*професор кафедри суспільно-гуманітарної та медійної освіти
Донецького ОІППО, доктор історичних наук, доцент*

Владислав РУБЛЕНКО,

*учитель історії «Науковий ліцей міжнародних відносин II–III ступенів
Університету митної справи та фінансів» (м. Дніпро)*

ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛІВ СУСПІЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ДЛЯ ПОДАЛЬШОГО РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТИ (для вчителів суспільних дисциплін)

Школа повинна дати те, чого треба життю.

Михайло Грушевський

Сьогодні в житті дитини роль учителя є однією з головних, адже його діяльність не обмежується передачею академічних знань, а відкриває соціальні основи комунікації дитини зі світом. Головна складова ефективної роботи педагога та успішного результату – це навчання на практиці. Учителі повинні розвиватися відповідно до нових реалій та привчати до цього учнів. Тому запорука успішності у вивченні предметів – це наближати навчання до реального життя. У сучасних умовах вивчення історії, правознавства, громадянської освіти набуває актуальності, бо все гучніше в суспільстві лунають заклики про «повернення» власної історії, її дослідження в українській ретроспективі.

Однак, педагоги часто спостерігають у школярів байдужість до знань, небажання вчитися та пізнавати щось нове. Для вчителя випускних класів важливим залишається академічний результат кожного окремого учня, зокрема на ЗНО/НМТ. А показником успішності здобувача освіти є його готовність до спілкування та взаємодії на уроках, уміння ставити запитання та їх обговорювати. Прояв справжньої зацікавленості – це позаурочна активність учня, його залученість до виконання навчальних і дослідницьких проєктів, написання творчих робіт, участь в олімпіадах, конкурсах, турнірах.

Нова українська школа потребує оновленого вчителя, який не залишається осторонь нових підходів і технологій, постійно самовдосконалюється та розвивається. Реформа освіти передбачає зміну мислення вчителя, його підходів до планування і реалізації освітнього процесу та фахових

компетенцій. Сьогодні все частіше говоримо про важливість уміння вчителя бути фасилітатором, коучем, тьютором, оволодіння ним інструментами взаємодії з учнем, групою, класом.

У 2024 році розпочато сертифікацію вчителів, які викладають навчальні предмети (інтегровані курси) громадянської та історичної освітньої галузі та/або освітньої галузі «Суспільствознавство» (всесвітньої історії, вступу до історії України та громадянської освіти, громадянської освіти, історії України, основ правознавства, курсів «Досліджуємо історію і суспільство», «Історія: Україна і світ», «Україна і світ: вступ до історії та громадянської освіти»). Першим етапом стане незалежне тестування фахових знань і вмінь, проведення якого заплановано на 14 вересня. Зміст тесту для вчителів історії та громадянських дисциплін визначено «Програмою незалежного тестування фахових знань та вмінь учителів історії та громадянських дисциплін», затвердженою Міністерством освіти і науки України [1]. Більш детально з процесом сертифікації вчителів можна ознайомитися за [покликанням](#).

Нові реалії вимагають від учителів відповідної фахової підготовки, постійного розвитку й самовдосконалення професійної компетентності.

Донецький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти для вчителів громадянської та історичної освітньої галузі пропонує цілий спектр тематики підвищення кваліфікації, спрямований на висвітлення актуальних питань: «Оновлення змісту сучасної шкільної історичної освіти», «Розвиток різних типів мислення на уроках історії», «Формування історичної пам'яті», «Інтерактивні технології на уроках», «Розвиток творчих здібностей учнів засобами суспільно-гуманітарних дисциплін», «Правові ситуації на уроках правознавства: складання та аналіз», «Викладання правової та громадянської освіти через інтерактивну взаємодію учнів», авторський курс «Візуальні студії на уроках історії». Актуальність тем обумовлюється суспільними вимогами, які спрямовані на оновлення освітнього контенту всіх дисциплін у закладах освіти; необхідністю розуміти суспільні процеси задля пояснення сьогодення; потребами оновленого наповнення змісту історії, що пов'язане з реалізацією Концепції «Нова українська школа» на наступних рівнях: у базовій та старшій школах, які мають підготувати випускника-громадянина, патріота та особистість; розвитком системного мислення, яке сприяє формуванню цілісного сприйняття світу. Звертаємо увагу педагогів, що для учнів є важливим розуміння різних поглядів на те чи те питання в глобальному та конкретному вимірі; причин багатоманітності підходів до вивчення предметів громадянської та історичної освітньої галузі. Для формування комплексної системи знань, розвитку ключових компетентностей важливо здійснювати галузеву та міжгалузеву інтеграцію.

Серед форм підвищення кваліфікації виділяємо такі: предметне підвищення кваліфікації, авторська програма, тренінги, вебінари, а також участь у конференціях, семінарах, круглих столах, майстернях, творчих групах тощо. Вибір тематики й формату підвищення кваліфікації здійснюється вчителем вільно та самостійно, групи формуються за попередніми замовленнями, що дозволяє постійно відслідковувати потреби вчителя та своєчасно реагувати на них. Залучення до проведення занять з підвищення кваліфікації творчих педагогів дозволяє екстраполювати досвід конкретної особистості педагога на широкий загал, що збільшує практичну значущість занять.

У 2024 році підвищення кваліфікації щодо розвитку цифрової компетентності педагогів здійснюється у форматі творчої майстерні «Знаю. Вмію. Навчу». Учасниками організаційного заняття стало понад 80 учителів, які взяли участь в анкетуванні та визначили пріоритетні напрями розвитку цифрової освіти вчителів Донеччини. 9 педагогів виявили бажання стати вчителями-наставниками та протягом березня – травня провели 10 навчальних занять з опанування різних сервісів і створення методичного продукту: інтерактивної дошки до уроку, інтерактивного плакату, інтерактивної книги, проєктів, тренувальних вправ для навчання та формувального оцінювання, навчальних ігор, квізів тощо. Під час практичних занять педагоги не тільки розповідали про можливості певного сервісу, але й демонстрували підготовлений авторський методичний продукт та разом з учасниками створювали спільний (а кожен учасник індивідуальний) методичний продукт, формуючи цифрові вміння педагогів. Ознайомитися з інформацією та відгуками про навчальні заняття можна в розділі новин на сайті Донецького ОблППО ([Розвиваємо професійну компетентність учителів історії](#)). Члени цієї творчої майстерні готують відеопосібник на допомогу вчителю історії.

Особливе місце займають у підвищенні кваліфікації фахові конкурси: обласний – «Сучасний урок історії та правознавства», всеукраїнський – «Учитель року».

З 03 квітня по 05 квітня відбувся III обласний етап фахового конкурсу «Сучасний урок історії та правознавства в Новій українській школі». У фінальних змаганнях взяли участь 15 педагогів закладів освіти таких територіальних громад: Білозерська, Бахмутська, Добропільська, Дружківська, Мирноградська, Олександрівська, Покровська, Світлодарська (6 – у номінації «Урок з громадянської та історичної освіти в НУШ», 6 – у номінації «Урок з історії, 7–11 класи», 3 – у номінації «Урок з громадянської освіти, 10 клас»). Учасники та члени журі високо оцінили потенціал конкурсу як платформу самопрезентації досвіду педагогів Донеччини та своєрідний тренувальний майданчик для тих, хто бажає розвиватися в руслі сучасних тенденцій української освіти. Рекомендуємо вчителям історії взяти активну участь у конкурсі «Вчитель року – 2025» у номінації «Історія».

Продовжено роботу щодо підготовки педагогів до впровадження Нової української школи. У 2023 році 234 педагоги підготовлено за субвенцією НУШ за освітньою програмою підвищення кваліфікації з теми «Нова українська школа: перехід на наступний рівень» для вчителів закладів загальної середньої освіти, які забезпечуватимуть реалізацію Державного стандарту базової середньої освіти (громадянська та історична освітня галузь), ще 45 – за кошти громад та власні кошти у 2024 році. Реєстрація відкрита; ті педагоги, що почнуть викладати у 2024–2025 році в 5–6 класах НУШ, можуть зареєструватися за [покликанням](#).

Важливою є проблема **подолання освітніх втрат учнями**, що навчаються дистанційно. Викликом для вчителів історії залишається й осмислення змін до програм з історії України. Донецьким ОблІППО у 2023 році підготовлено електронне видання «Інноваційний простір учителя НУШ: кейси методичних матеріалів для 5–6 класів НУШ / за заг. ред. Світлани Гарної та Юлії Бурцевої. Київ-Краматорськ, 2023». Серед матеріалів є кейс «Громадянська та історична освітня галузь» [2], авторами якого стали учасники обласної творчої групи та вчителі пілотних закладів освіти. У 2024 році ініційована робота обласної творчої групи, яка розробляє **опорні картки з курсів історії для 7 класу** за такими модельними навчальними програмами:

- «Історія України. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Бурлака О. В., Желіба О. В., Павловська-Кравчук В. А., Худобець О. А., Черкас Б. В., Щупак І. Я.) та (авт. Пометун О. І., Ремех Т. О., Гупан Н. М., Малієнко Ю. Б., Серова Г. В.);
- «Всесвітня історія. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Пометун О. І., Ремех Т. О., Малієнко Ю. Б., Мороз П. В.) та (авт. Щупак І. Я., Посулько А. С., Бакка Т. В., Бурлака О. В., Власова Н. С., Желіба О. В., Махонін О. О., Мелещенко Т. В., Павловська-Кравчук В. А., Піскарьова І. О., Худобець О. А.) [3].

Підготовлені учасниками творчої групи опорні картки з певної теми дозволять учням зацентувати увагу на базовому матеріалі шкільного курсу історії на рівні знання та їх розуміння, а також виконати вправи на закріплення базових знань. Ці картки стануть у пригоді педагогам для організації самостійного опрацювання тем учнями для подолання освітніх втрат.

Учасники освітнього процесу репрезентують Донеччину та Україну на всеукраїнських та міжнародних публічних майданчиках. Формами роботи з учнівством є долучення здобувачів освіти до випробувань, зокрема олімпіад і конкурсів, що обумовлюється важливістю участі молоді в суспільному житті, ухваленні важливих рішень, почутті відповідальності за власні вчинки, що дозволить бути учням більш комунікабельними, мобільними та активними. Участь у таких заходах спрямована на розвиток інтелектуальних здібностей та нахилів дітей, популяризації історії та культури. Цьогоріч учні Донецької області на олімпіаді з історії зіткнулися з певними викликами, що пов'язані з недостатньою науково-методологічною базою їхньої підготовки, відсутністю можливості конкурентного вибору.

Більш успішним був виступ юних правознавців, троє з яких стали переможцями всеукраїнських змагань, а інші учасники команди продемонстрували високий рівень теоретичної підготовки з предмета, але мали недостатній досвід розв'язання практичних правових ситуацій. Значну допомогу під час підготовки учнів на відбірково-тренувальних зборах надали викладачі Донецького національного університету імені Василя Стуса та колишні переможці олімпіади з правознавства від Донецької області, а сьогодні – успішні юристи-практики, які не тільки поділилися своїми знаннями, але й власним досвідом підготовки та участі в олімпіадах надали гідну мотивацію учасникам зборів на перемогу.

Уперше за п'ять років команда Донецької області взяла участь у всеукраїнському турнірі з

правознавства. Область представляла команда Добропільської ТГ «Non-stop» (керівники: Денисова Лілія Олексіївна, Денисова Аліна Юріївна). Попри складнощі команда змогла якісно підготуватися, виборола III місце та була відзначена спеціальним дипломом від Міністерства освіти і науки України «За патріотизм, стійкість та незламність».

Рекомендуємо звернути увагу на застосування потенціалу шкільних навчальних проєктів в освітній діяльності. Вони вчать дітей здобувати знання самостійно, застосовувати інформацію для розв'язання нових пізнавальних і практичних завдань, сприяють творчій самореалізації особистості в процесі засвоєння нового продукту шляхом самостійних, колективних, інтерактивних дій та обов'язкових презентацій результатів роботи [4].

Актуальним є і вивчення практик повсякденного життя, що пов'язане з необхідністю переосмислення історії з подієвої на антропоцентричну. Це дозволяє долучити більшу та якіснішу кількість джерел до вивчення певних проблем, явищ, подій, процесів та діяльності особистостей. Учасники освітнього процесу глибше зрозуміють людський вимір історії, адже це розуміння формується переважно під час проведення практичних робіт. Звернення до цієї проблематики сприятиме реконструкції подій, явищ та процесів, що вивчаються, спираючись на особистісний досвід здобувачів [5].

Одним із підходів у роботі вчителя є використання *штучного інтелекту*, який допомагає вчителю зекономити час, менше витратити фізичних сил та достатньо якісно здійснити підготовку до уроків. Штучний інтелект дозволяє вчителю швидко підготувати до уроку різний дидактичний матеріал з певної теми, а особливо це є цінним при підготовці до уроків узагальнення і тематичного контролю, де підготовка забирає дуже багато сил та часу, а також потрібно зробити так, щоб не було повторення завдань, які вже застосовувалися при вивченні тем. За допомогою різних онлайн-сервісів штучного інтелекту можна згенерувати тестові завдання, інфографіку, кроссенс, флешкарти, інформаційні чи візуальні таблиці. Можна інформаційне відео не переглядати, а завантажити в чат-бот, який проаналізує зміст відео й покаже вже готовий текстовий варіант. Якщо потрібно знайти якусь інформацію за світлиною, наприклад з пам'яткою культури, то завантажуюмо картинку, а штучний інтелект покаже вже готову інформацію про неї.

За допомогою нейромереж учитель має змогу добирати текстові, усні чи візуальні історичні джерела для аналізу під час заняття, а також може звернутися до чату, щоб той згенерував запитання до конкретного історичного джерела. Отже, ми бачимо, що за допомогою штучного інтелекту вчитель має можливість якісно готувати інформаційні матеріали та практичні завдання з певної теми при підготовці до уроку. Застосування штучного інтелекту дозволяє якісно готуватися і проводити уроки при менших затратах фізичних сил, що потім впливає на якість проведення уроку. Наприклад, за допомогою Copilot chat gpt-4 можна створити візуальний ряд: завантажуюмо світлини з теми, а чат-бот створить візуальний ряд. Чат <https://chatgpt.com/?oai-dm=1> дозволяє швидко створювати різного типу тестові завдання. Пропонуємо перелік 20 найкращих чат-ботів на основі ШІ для роботи та навчання.

У більшості учнів відсутня мотивація до навчання, і дуже часто вони не докладають великих зусиль для засвоєння навчального матеріалу з певної теми, не розгортають підручник, не переглядають презентацію чи записи в зошиті з певної теми та прагнуть швидко знайти інформацію за певним питанням в інтернеті. Під час пошуку здобувачі освіти прагнуть не перевантажувати себе зайвим читанням тексту й виділенням головного від другорядного, тому звертаються до чату штучного інтелекту – ChatGPT і беруть звідти все, що буде через секунду видано.

На прикладі історії України для 9 класу покроково розберемо, як можна працювати зі штучним інтелектом при вивченні теми «Український національний рух на західноукраїнських землях в II половині XIX ст.». На етапі засвоєння нових знань, розвитку вмінь та навичок ученицям / учням класу пропонується за допомогою ChatGPT знайти відповіді на питання, які стосуються історичних подій суспільно-політичного життя на західноукраїнських землях II половини XIX ст., у якому активну роль відігравали такі діячі, як Анатоль Вахнянин, Юліан Романчук, Олександр Барвінський, Іван Франко, Юліан Бачинський та Юрій Федькович. Учениці / учні вводять запитання про діяльність історичної особи та отримують текстову відповідь, яку рекомендуємо ретельно перевіряти за різними джерелами інформації.

Отже, застосування штучного інтелекту під час групової роботи на уроках історії є достатньо не

простою справою, тому що ChatGPT може ввести в оману, а учні мають недостатньо сформовані навички перевіряти інформацію в інших інформаційних ресурсах. Радимо педагогам планувати до уроків вправи, що розвинути відповідні мисленеві операції учнів і навчать їх перевіряти достовірність поданої інформації. Застосування штучного інтелекту може призвести до зниження розвитку критичного мислення та якості навчання, якщо учні залишаються пасивними споживачами інформації, що надходить від систем штучного інтелекту. Важливо забезпечувати баланс між застосуванням технологій штучного інтелекту та збереженням навичок та цінностей, які стимулюють розвиток критичного мислення [6].

Нагальним є питання щодо поширення знань з міжнародного гуманітарного права та формування громадянських компетентностей школярів та освітян, яке знаходиться на контролі уряду України. Застосування та реалізація норм міжнародного гуманітарного права в Україні обговорювалося на черговому засіданні Міжвідомчої комісії під головуванням віцепрем'єр-міністра Ірини Верещук. Учасники засідання розглянули можливість введення обов'язкових освітніх курсів з міжнародного гуманітарного права в закладах загальної середньої освіти.

Для педагогів розроблено методичні рекомендації щодо інтеграції питань з міжнародного гуманітарного права в зміст шкільної історичної, правової та громадянської освіти [7]. У 2024 році відділом національного виховання, позашкільної, громадянсько-історичної освіти проведено вебінар «Захист учасників і жертв війни під час збройного конфлікту за міжнародним гуманітарним правом». Рекомендуємо надати замовлення для проведення тренінгів з педагогами закладів освіти згідно з дайджестом.

Актуальним є питання інфомедійної грамотності педагогів та учнів. Звертаємо увагу на методичний ресурс Академії української преси (далі – АУП), рубрика «Медіаграмотність в умовах війни», де представлені розробки занять. На порталі «Медіаосвіта та медіаграмотність» розміщено відеоархів, новини медіаосвіти, електронна бібліотека, календар подій, плани уроків, презентації тощо. Цей портал можна застосовувати як інтерактивну платформу для спілкування медіапедагогів.

Серед останніх видань щодо інфомедійної грамотності рекомендуємо опрацювати:

- навчально-методичний посібник «Медіаосвіта в огні. Методичні рекомендації для вчителів курсу “Громадянська освіта” / “Історія”» [8];
- навчальна програма та навчальний посібник «Основи медіаінформаційної грамотності. 10–11 класи», що є продовженням низки програм АУП для закладів освіти з навчання медіаграмотності [9];
- програма навчального курсу за вибором учнів профільної загальноосвітньої школи (10–11 класи) «Республіка Корея: історія дива на річці Хан».

Отже, реформу Нової української школи здійснюють учителі, які мають достатній рівень професійної компетентності. Зробимо це разом! Долучайтеся до спільноти «Історики Донеччини» <https://t.me/+2iqMFNxs2R9iNDYy>. Актуальна інформація, покликання на матеріали для роботи, реєстрація на проекти, цікавий досвід, запрошення на презентації та заходи, зворотний зв'язок – це неповний перелік завдань спільноти. Запрошуємо стати активними учасниками!

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ:

керівникам ЗЗСО:

- забезпечити умови для реалізації педагогами засад Нової української школи;
- підвищити якість дистанційної освіти в умовах воєнного часу;
- забезпечити поширення знань з міжнародного гуманітарного права та формування на їхній основі громадянських компетентностей школярів та освітян;
- створити умови для професійного зростання педагогів, стимулювати творчий пошук учителів суспільних дисциплін;

учителям громадянської та історичної освітньої галузі:

- опрацювати оновлені програми з історії України, всесвітньої історії, правознавства і громадянської освіти, рекомендації Міністерства освіти і науки України щодо викладання громадянської та історичної освітньої галузі;
- спланувати систему роботи щодо подолання освітніх втрат, передбачити під час календарного

- планування уроки повторення та корегування;
- посилити увагу щодо практичної спрямованості навчальних занять з розвитку мисленневих здібностей учнів через відпрацювання навичок пошуку та аналізу інформації, визначення її достовірності, відокремлення фактів та суджень; відпрацювання хронологічного та просторового, критичного та системного мислення;
 - запроваджувати проєктні технології для розвитку дослідницьких та комунікативних навичок здобувачів освіти;
 - упроваджувати в освітній процес засади медіаграмотності як основи безпеки та протидії інформаційній пропаганді в умовах воєнного конфлікту;
 - вдумливо та виважено використовувати штучний інтелект на уроках, формувати в учнів уміння критично його застосовувати;
 - опрацювати методичні рекомендації та інтегрувати основні положення міжнародного гуманітарного права в зміст шкільної історичної, правової та громадянської освіти;
 - долучатися до участі в професійних спільнотах, міжкурсових заходах, ініційованих Донецьким ОблІППО, що дозволить постійно оновлювати свої знання та підвищувати кваліфікацію з актуальних напрямів розвитку шкільної історичної та громадянської освіти, зберігати єдність освітянського простору Донеччини;
 - здійснювати організаційно-методичний та педагогічний супровід участі обдарованих учнів в конкурсах, проєктах для їхньої самореалізації.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Програми незалежного тестування фахових знань та вмінь учителів історії та громадянських дисциплін : наказ Міністерства освіти і науки України від 09.01.2024 р. №16. *Міністерство освіти і науки України* : [сайт]. URL : https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2024/01/NT_2024-Programa-ist_Ukr.pdf (дата звернення : 26.07.2024).
2. Кейс матеріалів «Громадянська та історична освітня галузь» / за ред. І. Рибак. URL : [https://drive.google.com/drive/folders/1hXAtYOg6x1R8BkdQvIkWcS_KVXR0x0B2?usp=drive link](https://drive.google.com/drive/folders/1hXAtYOg6x1R8BkdQvIkWcS_KVXR0x0B2?usp=drive_link) (дата звернення : 15.05.2024 р.).
3. Модельні навчальні програми для 5-9 класів нової української школи. *Міністерство освіти і науки України* : [сайт]. URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/modelni-navchalni-programidlya-5-9-klasiv-novoyi-ukrayinskoji-shkoli-zaprovadzhuyutsya-roetarno-z-2022-roku> (дата звернення : 20.05.2024 р.).
4. Ковальчук Г. Розкази про своє: як збагатити навчання проєктами усної історії. *НУШ* : [сайт]. URL : <https://nus.org.ua/articles/rozkazhy-pro-svoje-yak-zbagatyty-navchannya-proyektamy-usnoyi-istoriyi/> (дата звернення : 10.05.2024 р.).
5. Демократія і диктатура. Диктатура: людський вимір. URL : chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://old.novadoba.org.ua/sites/default/files/files/history_of_age/apter4.pdf (дата звернення : 14.05.2024 р.).
6. Мельник А. В. Застосування штучного інтелекту в освітньому середовищі: потенціал та виклики. Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій : матеріали III Всеукраїнської науково-практ. конф.(м. Глухів, 15 вересня 2023) С. 250-253. URL : <http://eprints.zu.edu.ua/37171/1/%D0%97%D0%90%D0%A1%D0%A2%D0%9E%D0%A1%D0%A3%D0%92%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%AF%20%D0%A8%D0%A2%D0%A3%D0%A7%D0%9D%D0%9E%D0%93%D0%9E%20%D0%86%D0%9D%D0%A2%D0%95%D0%9B%D0%95%D0%9A%D0%A2%D0%A3%20%D0%92%20%D0%9E%D0%A1%D0%92%D0%86%D0%A2%D0%9D%D0%AC%D0%9E%D0%9C%D0%A3.pdf> (дата звернення : 23.05.2024 р.).
7. Про методичні рекомендації щодо викладання міжнародного гуманітарного права : лист МОН України від 27.09.2022 № 4/2698-22. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/metodichni%20recomendazii/2022/09/27/Pro.metod.rekom.shchodo.vykl.mizhn.hum.prava-4.2698-22.vid.27.09.2022.pdf> (дата звернення : 23.05.2024 р.).
8. Медіаосвіта в огні. Методичні рекомендації для вчителів курсу «Громадянська освіта»/«Історія» : навч.-метод. посіб. / Потапова В. І., Дегтярьова Г. А., Мокрогуз О. П., Желіба О. В., Ковач І. М. / за редакцією Волошенюк О. В., Іванова В. Ф., Євтушенко Р. І. Київ : Академія української преси, Центр вільної преси, 2023. 61 с. URL : <https://medialiteracy.org.ua/mediaosvita-v-ogni-metodychni-rekomendatsiyi-dlya-vchyteliv-kursugromadyanska-osvita-istoriya/> (дата звернення : 01.06.2023 р.).
9. Мокрогуз О. П., Желіба О. В., Запороженко М. В. Основи медіаінформаційної грамотності,

10–11 класи : посібник для вчителя / за загал. ред. В. І. Іванова. Київ : Академія української преси, Центр вільної преси, 2024. 133 с. URL : <https://medialiteracy.org.ua/osnovy-mediainformatsijnoyi-gramotnosti-10-11-klassy-posibnyk-dlya-vchytelya/> (дата звернення : 01.06.2023 р.).

10. Програма навчального курсу за вибором учнів профільної загальноосвітньої школи (10–11 класи) «Республіка Корея: історія дива на річці Хан» (17 годин) / К. Баханов, С. Троян, С. Баханова. Рівне: Волинські береги, 2024. 47 с.

Ольга КІТОВА,

*доцент кафедри природничо-математичних
дисциплін та методики їх викладання Донецького ОІППО,
кандидат педагогічних наук, доцент*

Елла ДАНИЛІНА,

*учитель технології
Української загальноосвітньої школи I–III ступенів № 13
Селидівської міської ради Донецької області*

ОРГАНІЗУЄМО ПРОЄКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ УЧНІВ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ (для вчителів трудового навчання, технологій)

Предмет «Технології» є практико-орієнтованим, заглиблює у світ творчості, досліджень і різноманітних технологій та спрямований на залучення учнів до інформаційних, дослідницьких і пошукових проєктів, які завершуються виготовленням готових виробів. Саме тому вивчення предмета «Технології» рекомендовано здійснювати в навчальних майстернях, вимоги до облаштування яких визначаються санітарним регламентом для закладів загальної середньої освіти, який було затверджено наказом Міністерства охорони здоров'я України 25 вересня 2020 року № 2205.

Але ситуація в країні внесла суттєві корективи в організацію освітнього процесу. Освітнє середовище для опанування навчального предмета «Технології» було вимушено вийти за межі шкільних майстерень і навчальних класів. Перед учителями технологічної освітньої галузі постала проблема організувати викладання трудового навчання / технології в дистанційному режимі, забезпечивши при цьому залучення здобувачів освіти до проєктно-технологічної діяльності, що сприятиме розширенню їхнього світогляду, розвитку творчого потенціалу, засвоєнню основ дизайну, технологій та декоративно-ужиткового-мистецтва, формуванню вмінь виготовляти та презентувати вироби, що виготовляються з доступних матеріалів та з дотриманням послідовності технологічного процесу.

Упровадження технологічної освітньої галузі в НУШ здійснюється відповідно до чинних нормативних документів. Відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти метою технологічної освітньої галузі є реалізація творчого потенціалу учня, формування критичного та технічного мислення, готовності до зміни навколишнього природного середовища без заподіяння йому шкоди засобами сучасних технологій і дизайну, здатності до підприємливості та інноваційної діяльності, партнерської взаємодії, використання техніки і технологій для задоволення власних потреб, культурного та національного самовираження [1].

Компетентнісний потенціал технологічної освітньої галузі зазначений у додатку 11 до Державного стандарту. При цьому наскрізними для всіх ключових компетентностей визначено такі вміння: читати з розумінням; висловлювати власну думку в усній і письмовій формі; критично й системно мислити; логічно обґрунтовувати позицію; креативно мислити та творчо діяти; виявляти ініціативу; конструктивно керувати емоціями, розпізнавати власні та емоційний стан інших; оцінювати ризики; ухвалювати рішення з прогнозуванням та урахуванням можливих ризиків та наслідків; аналізувати проблемні ситуації та розв'язувати їх; співпрацювати з іншими.

Державним стандартом (додаток 11) передбачено, що учні мають опанувати базові знання технологічної освітньої галузі за такими напрямками: проєктування, основи графічної грамотності,